

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Likestillings- og diskrimineringsombudet
Postboks 9297 Grønland
0134 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/4780-4

28. januar 2022

Svar om undervisningssituasjonen for blinde og svaksynte elever

Vi takker for anbefalingene om tiltak for tilgang til læremidler og om kompetanse om tilrettelegging for blinde og svaksynte elever. Departementet har fått flere henvendelser fra ulike organisasjoner om at tilretteleggingen for blinde elever ikke alltid fungerer som den skal. Vi har også fått innspill om problemstillinger og tiltak, blant annet innspill til lovendringer. Vurderinger departementet gjør om ulike tiltak, for eksempel endring av regelverket for elever med funksjonsnedsettelse, vil være synlig for offentligheten gjennom høringer av lovforslag, samt proposisjoner til Stortinget. Departementet kan ikke forskuttere slike prosesser.

Tilgang til læremidler og kompetanse om tilrettelegging

Departementet har plikt til å sørge for at det blir utarbeidet lærebøker og andre læremidler for spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-9. Dette oppfylles blant annet gjennom Utdanningsdirektoratets tilskudd til utvikling og produksjon av særskilt tilrettelagte læremidler eller universelt utformede læremidler og gjennom arbeidet Statped gjør med lydbøker og punktskriftbøker.

Statped har som en del av sitt oppdrag å utarbeide læremidler for blinde / svaksynte og for tegnspråk. De jobber kontinuerlig med å videreutvikle tilbudet sitt, og produserer læremidler løpende. I tillegg til å tilrettelegge lærebøker fra forlag, bidrar Statped med sin spisskompetanse for å støtte skoler som har blinde elever, blant annet ved å utvikle relevant støttmateriell og å veilede om hvordan skolene skal tilrettelegge opplæringen.

Både departementet og Statped har nært samarbeid med forlag og læremiddelutviklere. Departementets inntrykk er at forlagene er stadig mer bevisste på at kravene i forskrift om universell utforming gjelder for digitale læremidler.

Postadresse
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
postmottak@kd.dep.no

Kontoradresse
Kirkeg. 18
www.kd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
872 417 842

Avdeling
Avdeling for
barnehage og
grunnskole

Saksbehandler
Anne Kristine
Larsen
22 24 74 92

Vi har kontakt med Digitaliseringsdirektoratet, som har ansvar for tilsynet av forskrift om universell utforming av IKT, inkludert digitale læremidler. Det er en del av tilsynsoppgaven også å veilede både produsenter og skoleeiere, slik at de kan oppfylle kravene i forskriften om universell utforming av IKT-løsninger.

Ifølge opplæringsloven, har kommunene og fylkeskommunene ansvar for at elevene har tilrettelagte læremidler, og at opplæringen er tilpasset den enkeltes forutsetninger og behov. Det er også viktig at kommunene / skoler med blinde eller sterkt svaksynte elever har god nok kompetanse om hvordan de kan tilrettelegge opplæringen, og hvilke læremidler, arbeidsformer og metoder de bør velge. Dersom kommunen ikke har egen kompetanse, kan de søke støtte og veiledning fra Statped. Eleven og elevens foresatte kan klage til statsforvalteren, dersom de mener at opplæringen ikke er tilfredsstillende. Det er ikke aktuelt å gjeninnføre et statlig godkjenningsorgan for læremidler.

Vi jobber med at dette støtteapparatet rundt barna og elevene skal fungere bedre, og gjennomfører et stort kompetanseløft for spesialpedagogikk og inkluderende praksis. Som følge av Meld. St. 6 (2019–2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO har mandatet til Statped blitt spisset mot små og særlig spesialiserte fagområder. Læremidler er blant områdene Statped fortsatt skal arbeide med.

Spørsmålene knyttet til digitale læremidler for blinde og sterkt svaksynte henger også sammen med den generelle læremiddelsituasjonen. I 2022 ble kommunene tilført 100 millioner ekstra til læremiddelinnkjøp som følge av fagfornyelsen, i tillegg til de midlene som ligger i kommunerammen til ordinær utskiftning av læremidler. Prosessene i skolene med innkjøp av læremidler har blitt påvirket av mange faktorer, blant annet pandemien. Dette følger vi nøye med på.

Forslag til regelendringer i opplæringsloven

LDO spør om hva forslagene til regelendringer i opplæringsloven innebærer. I august 2021 sendte Kunnskapsdepartementet forslag om ny opplæringslov på høring. I høringsnotatet ble det blant annet foreslått:

- å innføre «individuell tilrettelagt opplæring» som ny betegnelse på spesialundervisning, se forslaget til § 11-6
- at personlig assistanse og fysisk tilrettelegging, som i dag kan inngå i spesialundervisning, skilles ut som separate rettigheter, se forslag til §§ 11-4 og 11-5
- å presisere i bestemmelsen om fysisk tilrettelegging at denne rettigheten inkluderer rett til opplæring i bruk av nødvendige hjelpemidler, se forslaget til § 11-5
- å videreføre at loven skal regulere minimumskrav til innholdet i den sakkyndige vurderingen, og å presisere at vurderingen skal ta stilling til hvilken kompetanse den som skal gi opplæringen skal ha, se forslaget til § 11-9
- å videreføre dagens regel om individuell opplæringsplan og årlig evaluering av den individuell tilrettelagte opplæringen, se forslaget til §§ 11-10 og 11-11
- å presisere i loven at det som hovedregel bare er personer som er ansatt i lærerstilling, som kan gi individuelt tilrettelagt opplæring, se forslaget til § 11-9

- å innføre en bestemmelse om at personer med en universitets- eller høyskoleutdanning som gjør dem særlig egnet til å ivareta behovet til eleven, skal kunne gi individuelt tilrettelagt opplæring, se forslaget til § 11-9

Høringen ble avsluttet 20.12.2021, og det kom inn nær 600 hørings svar. Departementet vil nå gå igjennom alle disse innspillene og fremme et forslag til endringer i opplæringsloven og friskoleloven for Stortinget.

Med hilsen

Anita Rolland Frølich Fuglesang
avdelingsdirektør (e.f.)

Anne Kristine Larsen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer